

prò un vent de profecia / corre d'ací d'allà / jo no sé quan prò vindrà un dia / que el Pirineu regnarà» (c. 1905, *Glossa*). *Regnat* ha quedat només en el sentit de 'període en què dura el regnar d'un mateix monarca', però el Cerimoniós l'usà en el sentit d'«Estat súbdit d'un rei», escrivint un poema polític en què retreia al seu primognènit que rebutgés una esplèndida proposta matrimonial: «mon car fill, per Sent Anthoni / [vos] juram qu'ets mal consellat, / com laxats tal matrimoni / en què us dan un bon regnat», c. 1380 (MilàF, O C vi, 184) *Regnant* part. act., JRoig (*Spill*, 3840, supra) *Regnament Regnatge Corregnar Conregnant; conregnar*

Rector, pres del ll. *rector*, -oris, 'el qui regeix' [segle XIII?], MiretS i Eiximenis, *AlcM*; «yo som *rector* de la tua parròquia, per ço venc a tu que confesses de mi», eiximpli citat per *DAG*; «*rector* o curat; *rector* del Estudi», *DTo* 1647 (remetent a *Universitat; DAG* · «Rector del Estudi de Bna» 1600, *DAG*). Parlant del de parròquia la pronúncia *rēktó* és bastant general en cat. or, fins entre gent senzilla; és cert, però, que en zones poc freqüentades «els pagesos diuen *reptor* per *rector*, *duplor* per *doctor*», JGelada, d'Olot (BDLC III, 94). A l'Alt Pallars se sent *rīktó*, *rīkturia*, Àreu, Tor, *rīturia* Àreu. En el P. Val. està molt estesa la pron. vulgar sense -c- «al *retor* o al vicari», MGadea (*T del Xè* 1, 209) A Ares del Maestre *max del rētó* és el nom d'una masia esparsa (1961). *Rectoria* [1397; 1499, Alfarràs, *DAG*.]; *rectorat*; *rectoral*, *rectorar*, *rectoratge*; *rectoressa* mall. (S. XVII, *DAG*)

Recte [1680, pseudo-Boades; Belv], pres del ll. *rectus* 'recte, dret, directe, regular', pròpiament part de *regere* 'dirigir'; *rectitud*, 1695, Lacav. *Rectal*; *rectitis* I els cpts · *rectangle* [-gul, Belv.]; *rectangular* [Lab]; *birectangle* *Rectilini* [-eo, Belv.]. *Rectificar* [Lacav.], *rectificació* [Belv.]; *rectificable*, -ficador; *rectificatiu* *Rectimervat*, i els altres amb *recti-* i *recto-* prefixats, com *rectoscòpia* *Semrecte*

Regla [1284], pres per via semi-popular del llatí *rēgŭla* 'barra recta de metall o de fusta', derivat de l'arrel de *regere*, *rectus*, d'on figuradament 'línia de conducta, regla' «que negú obrer o obran que fassa cayrós ['rajols'] no gaus trer brach ['argila, terra tova'] del motle ab mà, sinó ab *regla*, e que n pas ['hi passí'] la dita *regla* tres vegades abans que l cayró sia trevt del motle», Ordenament dels forms teulers de Perpinyà, de 1284-5. Amb el sentit de 'norma guaidora'. «Ab las *reglas* pots atrobar / la natura e l naturar / qui és de las creaturas / en servant las lurs naturas, / --- de cascuna / *regla*, de una en una, / tro venga lo significat / de *regla* 'n *regla* --- / e que'l significat sia / ab la *regla* tan acordant / qu'en res no y vages dubtant / --- / si ab las *reglas* las masuras / --- tot creat / en las *reglas* sia 'nplegat», Llull, *Aplicació de l'Art* (*Philosophia* II, ed. Ross, p. 396-7); «los principis e les *regles* que són en cascuna sciència», *Boeci*, 402.

I aviat, així mateix, apareix aplicat al cos de doctrina d'una institució monàstica: «que tenga la *regla*

del orde» a 1309 en una disposició d'Hospitalsers (*InvLC*). Amb aquest sentit passà a la toponímia en una variant de tractament popular (com *TEGULA* > *teula*, *GRAGULA* > *graula*): *La Regla* o *La Reula* són nom de poblacions situades on hi havia el priorat d'un convent o col·legiata (poblat també dit *La Régola*, a 3 km. d'Àger; grossa vila de *La Reula* = fr. *La Réole*) a la Baixa Garona, a l'E de Bordeus, i d'altres.

Des de 'barra' passà a designar una ratlla d'un escrit, la línia d'una formació, d'on *regló*, que encruentant-se amb el germanisme *RENG* donà cast. *renglón* i cat. *rengle* (V. aquell article). Sense la contaminació, es troba *regla* 'ratlla' en algun text antic: «à y lletres rases e esmenades en la xv *regla*, on diu *damunt dit*» en un doc escrit en cat a Oriola (Alac-Múrcia) el 1296 (Ga. Soriano, *Vocab Murc*, p. 163); en alt-arag. antic es troba *reglas* per 'regles d'oliveres' p ex. en un doc. de Boltaña de 1465, o. «confruenta --- con *reglas* del sacristán de Sant Victorian --- y con *reglas* de Sant Victorian ---» a 1495 (Nav. Tomás, *D Ling Arag*, 146 28, 146 31, 150 5, 150 7).

En el sentit de 'barra o llistó usat per tirar o comprovar línies rectes' en català el mot fou canviat en el masculí *regle*; antigament vacilla encara entre el masculí i el femení, en aquesta acc: la *regla* del citat doc. de 1284 també ve a ser això. Altrament la *regla* (d'un paleta) 1284, *regle* (gènere ambigu) 1399, *regles* id. 1388, «dos *regles* de sinterar» 1397 (inv. d'un fuster), *InvLC* «*regle* d'un fuster amusis», Nebrixa. Gènere masculí clar en els següents: «una carte de navegar --- ab un senyal reyal e ab dos *regles* de fust», «un compàs de laut e un *regle* e un ceste» en dos inv. de 1395-1410 (anys del rei Martí, Bofarull, *Marina Catalana*, p. 123); assegurat en una rima valenciana: «Maria és / --- / pont, camí y porta / de l'etern segle, / compàs y *regle* / del perfet viure», Jaume Roig (*Spill*, 10862); «lo *regle*», «instruments ab què medien los antics: pertica, decempeda; *regle* de deu peus», OPou (*TbPu*, 5, 79) Amb -e final, en el Matarranya, *régle* a Aiguaviva de Bergantes (SGuarner, *RFE* xxxiii, 56).

Reglada 'línia recta visible, com traçada amb *regle*': «li semblava impossible que --- aquell rey dels trabucayres, en l'esplet del seu poder, hagués pogut cometre la burrada d'anar-se'n a aclatar en un lloc sense més sortida que 'l viarany que, com una *reglada* fosca, creuava l'espadat d'allí enfront», MrnVayreda (*Punyalada*, x, 307 (237)) *Reglar* 'tirar ratlla' [*reclar* de *regle*], «*reglar* lo paper», *DTo* 1647; *reglat*; *reglejar*, *recler*, -era; *regleta* [1868, *SLitCosta*]; *regletejar*; *regló* [1608, Gimart, *DAG*]; *reglonet* *Reglador* *Reglament* [1695, Lacav.]; *reglamentar* [1868, *SLitCosta*]; *reglamentari* [id]; *reglamentador* [id]; *reglamentació*

Arreglar i *arreglar-se* [Belv]; cf cast *arreglar* no fins al *DAut* 1737, però en cat ja S xiv: «A cascun de vosaltres dic si contra tu principalment ere comès algun delict e crim, e per reverència de Déu volies haver compassió del criminós, e remetre e perdonar-li ta pròpia offensa en ton dret propi, açò seria caritat e hauries mèrit, mas que tu sies jutge o assessor o con-